

Шелемельсва Т. В.
*професор кафедри туристичного, готельного
та ресторанного бізнесу,
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-415-6-23>

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сталий розвиток є важливим фактором розвитку туризму – це розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.

В Україні визначення поняття «сталий розвиток» на державному рівні зафіксовано у проекті Закону «Концепція переходу України до сталого розвитку» (1997 р.). У документі зазначається, що сталий розвиток – це процес гармонізації продуктивних сил, забезпечення задоволення необхідних потреб усіх членів суспільства за умови збереження і поетапного відтворення цілісності природного середовища, створення можливостей для рівноваги між її потенціалом і вимогами людей усіх поколінь [1, с. 212].

Велике значення у впровадженні стратегії сталого розвитку є регіональна політика сталого розвитку, адже вона демонструє рівень готовності регіонів до зміни політики та устрою життя в цілому відповідно до засад сталого розвитку. Первинним завданням формування політики сталого розвитку туризму в регіонах України має бути консолідація зусиль всіх органів виконавчої влади для створення сприятливих умов для вдосконалення якості туристичного обслуговування до рівня міжнародних стандартів, туристичної та загальної інфраструктури регіону.

Сьогодні звісно дуже складні часи для півдня України. Станом на кінець 2023 року 70% Запорізької області – це окупована територія [2].

Регіональна політика сталого розвитку туризму Запорізької області (на сьогодні міста Запоріжжя) активно спрямована на поліпшення стану туристичної сфери в регіоні. До початку повномасштабного вторгнення

державними та науковими структурами спільно з громадськістю було розроблено «Стратегію розвитку туризму Запорізької області на 2021–2027 роки [3], основними цілями якої є вдосконалення та розвиток туристично-рекреаційної та допоміжної інфраструктури, людських ресурсів, формування та просування туристичних дестинацій Запорізької області, розбудова Національного заповідника «Хортиця». Планувалось, що реалізація даної Стратегії дозволить перетворити сферу туризму Запорізької області на прибуткову та високоефективну галузь регіональної економіки. Органом виконавчої влади з розвитку туризму в Запорізькій області до 2022 року був Департамент культури, туризму, національностей та релігій Запорізької обласної державної адміністрації, зараз – Департамент культури та інформаційної політики (в місті Запоріжжі – Департамент культури та туризму)). Департамент культури та туризму Запорізької міської ради забезпечує реалізацію державної політики у сфері туризму та займається розробкою та реалізацією галузевих стратегічних документів, концепцій, програм розвитку туризму і промоції міста. Створює умови для всебічного розвитку туризму у місті. В Запоріжжі ще 2021 році було завершено формування єдиної мережі Туристичного інформаційного центру. З початку війни Туристичні інформаційні центри переформатувались з туризму на допомогу людям з тимчасово окупованих територій. Але, з 13 квітня 2023 року ТІЦ повернулася до культурного життя Запоріжжя, проводить виставки та події всередині приміщення, продає сувенірну продукцію з айденікою Запоріжжя, організовує екскурсії, в тому числі піші, за участю місцевих гідів.

При плануванні та реалізації політики сталого розвитку туризму в регіонах у першу чергу варто враховувати регіональну специфіку територій. Сьогодні місто Запоріжжя пропонує безліч цікавих місць для відвідування серед яких Острів Хортиця. Це історичне місце, де розташовано унікальні пам'ятки козацької епохи, він розташований на Дніпрі, та є символом запорізької історії та культури. Ще одне місце, пов'язане з козацькою історією – Запорізька Січ. Тут можна побачити житлові будинки, церкву, козацькі палаці та військові споруди, які відображають життя козаків у XVII–XVIII століттях. Вражаюче інженерне диво, яке стало символом індустріального розвитку Запорізького регіону – ДніпроГЕС, це найстаріша гідроелектростанція річкового каскаду Дніпра та ще багато інших локацій.

З метою визначення особливостей територій, матеріальної бази регіонального розвитку туристичної діяльності, пріоритетних видів

туризму, туристичного потенціалу, шляхів і засобів розв’язання виявлених проблем необхідно проводити моніторинг Програм розвитку туризму [4]. У місті Запоріжжя розроблено міську програму «Програма розвитку туризму в місті Запоріжжі на 2023–2025 роки» в якій зазначено, що її метою є формування сталого в’їзного туристичного потоку до м. Запоріжжя за допомогою просування, реалізації туристичних продуктів, організації цікавих заходів для гостей та мешканців міста, розвитку партнерських відносин між бізнесом, громадою та владою створення та промоції локальної туристичної дестинації.

Зазначимо, що Державне агентство розвитку туризму України вже підрахувало туристичні податки за перші шість місяців 2024 року за регіонами України. За I півріччя 2024 року до державного бюджету від туристичної галузі надійшло 1 млрд 251 млн 31 тис. грн.

Таблиця 1

**Аналіз динаміки податкових надходжень від туристичної галузі
Запорізької області за I півріччя 2021–2024 рр., млн грн**

Область	Рік				Темп приросту, %		
	2021	2022	2023	2024	2024/2021	2024/2022	2024/2023
Запорізька	34,2	17,6	6,2	15,5	-54,6	-11,9	+150

Як бачимо з таблиці 1 за I півріччя 2024 року в Запорізькій області в 2,5 рази зрослі податки від туристичної галузі, що склало 15 млн 525 тис. грн [5]. Це результат об’єднання зусиль влади, бізнесу та громадськості.

Отже, політика сталого розвитку туризму регіонів може бути успішно реалізованою через відповідну модель, яка забезпечить: подолання негативних тенденцій у сфері туризму; покращення якості життя населення, забезпечення доступності туристичних ресурсів для всіх верств населення; збереження унікальних природних та історико-культурних ресурсів; посилення позитивного туристичного іміджу регіону; прискорення темпів розвитку, збільшення частки очікуваних доходів від сфери туризму; зменшення наявних регіональних соціально-економічних диспаратів, посилення «прозорості» туристичної діяльності.

Література:

1. Корж Н.В., Басюк Д.І. Управління туристичними дестинаціями : підручник. Вінниця : «ПП«ТД Едельвейс і К», 2017. 322 с.
2. Скільки територій України перебувають під окупацією – дані апарату Головнокомандувача ЗСУ. URL: <https://tsn.ua/ato/skilki-teritoriy-ukrayini-perebuvaют-pid-okupaciyeу-dani-aparatu-golovnokomanduvacha-zsu-2463589.html> (дата звернення: 01.09.2024).
3. Стратегія розвитку туризму Запорізької області на 2021-2027 роки. 2019. С. 1–6. URL: <https://drive.google.com/file/d/1-gwTdCkIZbDI8340LdJMmSzxGQE3Vf28/view?fbclid=IwAR2Wji9cTu9GR5GIzu5YCBjld2IZxVdHjLxQ410y9iWxgHZm8a8rEwh34> (дата звернення: 01.09.2024).
4. Шелеметьєва Т.В., Трохимець О.І., Собчик-Колбух А. Програмно-цільове планування як логістичний засіб розробки регіональної програми сталого розвитку туризму. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2023. № 4. С. 78–87. DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2023-4-12>
5. Динаміка податкових надходжень по областях за перше півріччя 2024 року. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/dinamika-podatkovih-nahodzen-po-oblastyah-za-pershe-pivrichchya-2024-roku> (дата звернення: 31.08.2024).